

Studieplan

Studieår 2010 – 2011

**Videreutdanning i samarbeidsbasert
forskning i psykisk helsearbeid**

15 Studiepoeng

HiBu - Avd for Helsefag

Høgskolen i Buskerud

Postadresse: Postboks 7053

N-3007 Drammen

Tlf. +47 32 20 64 00 / Fax. +47 32

20 64 10

postmottak@hibu.no

Endringshistorikk

Dato	Sign	Endring
21.11.09	MB/BK	Første utgave
07.01.10	AGS	Lagt inn i ny mal og kortet ned og revidert tekst . Føyd til nærmere beskrivelse av avsluttende vurdering.
	MB/BK	
11.02.10	AGS	Revidert tekst om opptak og foreslått mindre endringer i studieplanen bl.a ang. kriterier for vurdering av eksamen
14.02.10	MB	Korrigert studieplan på grunnlag av innspill fra AGS
25.02.10	AGS	Revidert formulering av noen punkter under læringsutbytte
26.02.10	HKA	Godkjent av dekan
22.03.10	HKA	Rettet til 15 studiepoeng etter godkjenning av dekan

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
Læringsutbytte	4
Opptakskrav	4
Kvalifikasjoner	5
Prinsipper for valg av læringsformer	5
Informasjonskompetanse	6
Studieinnhold	6
Vurderingsformer	7
Litteratur	9

Innledning

Samarbeid innen forskning mellom mennesker med forskerkompetanse og mennesker som har erfaring med psykiske lidelser er et relativt nytt område innen psykisk helse feltet i Norge så vel som internasjonalt. Prinsippet med å inkludere "forskningssubjektene" som partnere i forskningsprosessen har vært mer vanlig i beslektede miljøer og disipliner, som i kvinneforskning, funksjonshemmedeforskning, deltakerbasert forskning og innen folkehelseforskning. Et historisk tilbakeblikk vil synliggjøre at det har forekommet ulike former for deltagelse og aksjonsbasert forskning gjennom en rekke år. En kan gå tilbake til Chicago-skolen i 1930 årene, og Lewins introduksjonen av aksjonsforskningsbegrepet et tiår senere. Introduksjonen av 'participatory action research' (PAR) i begynnelsen av 1970-tallet er også sentralt i denne sammenhengen. PAR er en forskningstilnærming som er både deltakerbasert og handlingsorientert, og internasjonalt viser dette til samarbeid i forskningsprosjekt mellom mennesker med forskererfaring og mennesker med levde erfaringer med funksjonshemninger. Deltakerbasert forskning er den vanlige norske betegnelsen for dette, mens innen psykisk helse- forskning tas gjerne begrepene medforskning og medforskere i bruk.

Dette samarbeidet har ikke bare kunnskapsutvikling på dagsorden, men også styrking av menneskers egen makt, motivasjon og handlingskompetanse. Det handler om demokratisering av kunnskapsutviklingen og om å forske *sammen med* folk i stedet for forskning *på* eller *om* folk. I denne tradisjonen oppheves den profesjonelle forskerens enerådende kontroll over kunnskapsutviklingen og ulike deltakere er medbestemmende i forhold til hvilke spørsmål som skal stilles og hvordan forskningsresultat kan forstås. Forskningsprosjekt som involverer mennesker med levde erfaringer gjennom hele prosessen, viser at problemstillingene gjerne blir mer hverdagsnære og forankret i målgruppens livssituasjon og levekår, det er mer fokus på samfunnsforhold og det blir større krav til at forskningsformidling rettes mot forskningens målgruppe og kommer brukergrupper til gode.

Involvering av individ med egenerfaringer med helseproblemer i forskning har i noen miljøer blitt etablert som standard prosedyre og et sentralt epistemologisk perspektiv, så vel som en ideologisk posisjon. Innen psykisk helseforskning er imidlertid dette en mindre kjent praksis, og det er også kritikk og motstand mot en slik utvikling i en del forskningskulturer. Kritikken handler om at den deltakerbaserte forskningen mangler systematikk og objektivitet, og derfor ikke bidrar med troverdig og gyldig kunnskap. Noen har advart mot at medforskerne kan være partiske og påvirket av brukerorganisasjoners politikk og at forskningen underordnes politisk interessekamp. Motstanden kan også handle om usikkerhet og mangel på kunnskap.

I Norge har det de senere år vært gjennomført forskningsprosjekt i psykisk helse der mennesker med egenerfaring deltar, blant annet i MoodNet i Bergen, Bruker-spør-Bruker en rekke steder, ROM i Vest-Agder, ved Høgskolen i Hedmark og ved Høgskolen i Buskerud.

Det har videre vært gjennomført en Forskerskole i Bergen som et samarbeid mellom Universitetet i Bergen, psykologisk fakultet og MoodNet. Innen brukerorganisasjoner og - miljøer samt i forskningsmiljøer med erfaring innen slik forskningssamarbeid er det uttrykt behov for kompetanseutvikling. Høgskolen i Buskerud, avdeling for helsefag, har påtatt seg ansvaret for å utvikle et videreutdanningstilbud innen samarbeidsbasert forskning, med vektlegging av samarbeid mellom mennesker med egenerfaring med psykisk helseproblemer, utdannede forskere eller klinikere i forskningsarbeid. Høgskolen i Buskerud vil ha det studieadministrative og faglige ansvaret, og vil samarbeide med Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse om finansiering av pilotprosjektet.

Videreutdanningen vil i første omgang bli gjennomført som et pilotprosjekt med påfølgende evaluering. Evalueringen av pilotprosjektet vil være retningsgivende for hvordan den fremtidige form for videreutdanning i samarbeidsbasert forskning vil bli. I pilotprosjektet vil Høgskolen i Buskerud samarbeide med Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse.

Læringsutbytte

Det overordnede mål med studiet er å styrke deltagerens forutsetninger for å utvikle og arbeide med samarbeidsbaserte forskningsprosjekt. Dette søkes ivaretatt gjennom å gi studentene grunnleggende forståelse for arbeidsprosessene i samarbeidsbasert forskning, målsetningen med slik samarbeid og prosjektutvikling.

Etter endt videreutdanning skal studentene ha:

- kunnskap om vitenskapsteori, forskningsmetoder og forskningsetikk
- kunnskap og ferdigheter innen ulike former for samarbeidsbasert forskning
- kunnskap og ferdigheter innen forskningsdesign og analysemetoder
- ferdigheter i resultatformidling
- kunnskap og ferdigheter innen prosjektarbeid
- erfaring med litteratursøk og ferdigheter i kildekritikk
- evne til kritisk og etisk refleksjon innen samarbeidsbasert forskning
- reflekterte og kritiske holdninger omkring kunnskap, kunnskapsutvikling og samarbeid

Opptakskrav

Studiet henvender seg til forskningsinteresserte personer med egenerfaring innen psykisk helse, og klinikere eller forskere. Det vil være en fordel om søkere har ideer eller planer for et samarbeidsbasert forskningsprosjekt. Personer som er i startfasen av et samarbeidsbasert forskningsprosjekt er også aktuelle søkere.

For å kunne avlegge studiepoenggivende eksamen må søkeren ha utdanning på bachelornivå. Det er også mulig å søke på grunnlag av realkompetanse. Søkere som ikke fyller opptakskravet om bachelorutdanning vil kunne delta i studiet og få utstedt et kursbevis.

Kvalifikasjoner

Gjennomført og bestått videreutdanning gir 15 studiepoeng.

Etter endt utdanning vil studentene ha kompetanse innen planlegging og gjennomføring av samarbeidsbaserte forskningsprosjekt, innen samarbeidsbaserte evaluerings- og fagutviklingsarbeider, samt ulike prosjektarbeider.

Læringsformer

Studiet er organisert i 2 hovedtemaer som hver går over ett semester. Undervisningen foregår over 6 samlinger à 2 dager i løpet av ett studieår.

Studie- og arbeidsformene i videreutdanningen preges av et helhetlig læringsmiljø og et pedagogisk syn som vektlegger at studentene selv er ansvarlige for egen læring. Det forutsettes derfor aktiv deltakelse fra studentene i alle deler av studiet. Det legges opp til en høy grad studentaktivitet med øvelser både under og mellom samlingene.

Studiets innhold belyses gjennom forelesninger, gruppearbeid, plenumsdiskusjoner, veiledning og ulike øvingsaktiviteter. I studietiden vil det bli etablert *basisgrupper*. Basisgruppene sammensetning vil bli tilpasset praktiske, arbeidsmessige og geografiske forhold og kunne gi verdifulle bidrag til kunnskaps- og prosjektutviklingen. Det er avgjørende at studentens rammebetingelser muliggjør at de kan møtes mellom samlingene. Det forventes at studentene etablerer grupper med bredde i faglig bakgrunn og erfaringsgrunnlag. Deres erfaringer vil være viktige elementer i en problemorientert studieform. En veksling mellom utdanning og forskningspraksis vurderes som svært egnet til å gi gode rammebetingelser for kritisk refleksjon.

Alle basisgruppene får i oppgave å presentere en problemstilling, temaforedrag eller kasuspresentasjon gjennom den såkalte "Lassostrukturen".

Denne strukturen innebærer at basisgruppene får i oppgave å formulere en problemstilling etter hver samling. Problemstillingen skal utvikles i skjæringspunktet mellom de temaer som er fokusert under samlingen, relatert til studentenes eget prosjekt. Ved neste samling presenterer alle gruppene sin belysning og fremstilling av problemstillingen. Presentasjonen kan gjøres i form av rollespill, video, forelesning, metodepresentasjon, litteratur eller den form gruppen finner best. Hensikten er å binde sammen de ulike samlingene tematisk samt å stimulere til kritisk refleksjon.

Arbeidsformene er viktige bidrag for å nå studiets målsetting om å utvikle samarbeidsbaserte forskningsprosjekt og kunnskap innen ulike metoder. Erfaringsnære læringsformer som case, rollespill og video vil derfor spille en vesentlig rolle sammen med aktiv øvingsvirksomhet. Det er *obligatorisk* deltakelse i alle øvelser. Den enkelte student vil bli vurdert under øvelsene og gitt tilbakemelding på egen innsats.

Informasjonskompetanse

Informasjonskompetanse kan defineres som det å "forstå når det er behov for informasjon, definere og formulere behovet for informasjon, samt kunne lokalisere og effektivt nyttiggjøre seg informasjon i egen læring og forskning." Studiet fokuserer på at studentene skal få innsikt i å håndtere kunnskap på en aktiv og kritisk måte. Studentene må selv søke relevant faglitteratur med utgangspunkt i studiets målsettinger, eget prosjektets innhold og veiledende pensumlitteratur. Opplæring i litteratursøking og utvikling av kompetansen i å vurdere styrke og svakheter ved faglitteratur og vitenskapelige arbeider vil bli vektlagt. Undervisning og veiledning på dette området skjer i samarbeid mellom de vitenskapelig tilsatte som er ansvarlig for studiet og høgskolens bibliotekarer.

Studieinnhold

Videreutdanningen vil bestå av undervisning i sentrale emner innen vitenskapsteori, forskningsetikk, prosjektarbeid og ulike forskningsmetoder. Oversikt over ulike former for samarbeidsbasert forskning vil bli gjennomgått, samt forskerrollenes like og ulike posisjoner og kompetanseområder. Studiet vil vektlegge forskersamarbeidets muligheter og utfordringer, samt sentrale forhold som bør ivaretas for å lykkes med samarbeidsbaserte prosjekt.

Studiets innhold er organisert i to hovedtemaer:

Tema 1: Samarbeidsbasert forskning – sentrale forutsetninger og prosesser

I det første semesteret legges det vekt på grunnleggende ideer innen vitenskapens filosofiske grunnlag slik at studentene tilegner seg forståelse av kunnskap og vitenskapelig arbeid. Studiet skal gi studentene innsikt slik at de kan vurdere kvaliteten på vitenskapelig arbeid og dets muligheter og begrensninger. I tillegg har studiet som mål at studentene utvikler bevissthet til å reflektere over hvordan og hvor godt egne oppfatninger er begrunnet. Formelle forskningsetiske retningslinjer vil bli gjennomgått og praktisk forskningsetikk belyst ved ulike eksempler.

Historiske røtter og ulike tradisjoner innen samarbeidsbasert forskning vil bli presentert. Det fokuseres på sentrale begrep og retninger innen forskningsområdet, samt særpreg knyttet til de ulike forskerrollene og erfaringskompetansen. Studiet skal videre styrke studentenes kritiske refleksjoner i forhold til vitenskapelige arbeider, samarbeidsforskningens bidrag i kunnskapsutviklingen og implikasjoner av forskningsresultater for ulike målgrupper.

Følgende tema vil bli belyst:

- Vitenskapsteori
- Forskningsetiske retningslinjer og praktisk forskningsetikk
- Ulike former for samarbeidsbasert forskning
- Forskningsprosess, design og metode
- Litteratursøk og kildekritikk

Tema 2: Forskningsdesign og metoder. Prosjektutvikling.

Studiet skal gi kunnskap om forskningsprosessen og metodiske tilnærminger. Målet for denne delen av videreutdanningen er at studentene utvikler forskbare problemstillinger, og har kunnskap om ulike metodologiske overveielser i forhold til både kvalitative og kvantitative metode. Fokus vil videre være rettet mot krav til kvalitet ved innhenting, analyse og fortolkning av data.

I tema 2 vil studentenes eget forskningsprosjekt være i fokus, der det spesielt arbeides med særpreget ved samarbeidsbasert forskning. Studiet skal gi studentene grunnlag for planlegging og gjennomføring av de ulike faser innen forskningssamarbeid og prosjektutvikling. Dette innebærer å arbeide med utvikling av felles målformuleringer som alle forstår og kan stille seg bak, samt ivareta behovet for nødvendig opplæring og veiledning.

Følgende tema vil bli belyst:

- Kvalitative metoder
- Kvantitative metoder
- Prosjektarbeid
- Problemstillinger knyttet til samarbeidsbasert forskning
- Utarbeide plan for samarbeidsbasert forskningsprosjekt og/eller gjennomføre deler av prosjekt.

Vurderingsformer

Det er obligatorisk deltakelse i all undervisning. I tillegg er det krav om fremlegg av resultat fra litteratursøk og egen forskningsplan, samt å være opponenter på andres fremlegg.

Vurdering underveis

I løpet av det første semesteret har studenten et arbeidskrav som består av å utarbeide en obligatorisk, begrunnet bibliografi over selvvalgt og relevant litteratur (3 artikler eller 3 bøker). Dette fremlegges på en av samlingene. Arbeidskravet vurderes til godkjent/ikke godkjent og må være godkjent før studenten kan påbegynne arbeidet med den avsluttende eksamen.

Avsluttende vurdering

Studiets avsluttende vurdering er en skriftlig hjemmeeksamen som går over 4 uker. Eksamen gjennomføres individuelt/eller i gruppe på inntil 3 medlemmer. Eksamensoppgaven har form av en prosjektbeskrivelse for et samarbeidsbasert forskningsprosjekt. Alternativt kan studenten skrive et essay/ refleksjonsoppgave knyttet til en sentral problemstilling i et pågående samarbeidsbasert forskningsprosjekt. Besvarelsen vurderes med gradert karakter A – F.

Kriterier for vurdering av eksamensbesvarelsene:

A: Prosjektbeskrivelse

Faglige kriterier for vurdering av prosjektbeskrivelsen:

1. Innledende sammendrag, klart og konsist (maks 200 ord)
2. Originalitet – behovet for studien er godt begrunnet
3. Relevant litteratur er beskrevet og systematisert
4. Klart formulerte og avgrensede problemstillinger og/eller hypoteser
5. Konsistens mellom forskningsproblemets underliggende vitenskapsfilosofiske antagelser og det valgte design
6. Klart beskrevet design som inkluderer etiske og eventuelt juridiske overveielser
7. Relevante analysemetoder er beskrevet
8. Tidsplan for gjennomføring av prosjektet er beskrevet
9. Helhetsvurdering med vekt på konsistens i prosjektbeskrivelsen

Formelle krav til prosjektbeskrivelsen:

1. Besvarelsen skal ha et omfang på inntil 3000 ord
2. Normer for skriftlige arbeider er fulgt
3. Bibliografien er vedlagt

B: Essay/refleksjonsoppgave

Faglige kriterier for vurdering av essayets/ refleksjonsoppgavens innhold:

1. En introduksjon som viser temaets relevans for feltet
2. Bakgrunn, presentasjon og kritisk vurdering av pågående forskningsarbeid
3. Presentasjon av sentrale teorier, ideer og drøftelser i forskningsprosjektet
4. Beskrivelse av anvendt metode med drøftelser og kritisk vurdering

Formelle krav til essay/ refleksjonsoppgave:

1. Besvarelsen skal ha et omfang på inntil 3000 ord.
2. Normer for skriftlige arbeider er fulgt
3. Bibliografien er vedlagt

Litteratur

Det samlede pensum skal utgjøre ca. 1050 sider hvorav 25 % er selvvalgt litteratur i tilknytning til eksamensoppgaven.

Obligatorisk pensum:

Bøker

Borg, M. & Kristiansen, K. (red).(2009). *Medforskning: å forske sammen for kunnskap om psykisk helse*. Universitetsforlaget (160 sider).

Friis, S. & Vaglum, P. (1999): *Fra ide til prosjekt- en innføring i klinisk forskning*. 2. utgave. Tano Aschehoug (220 sider).

Kvale, S. & Brinkman, S.(2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. 2. utgave. Gyldendal akademiske (337 sider).

Artikler:

Askeheim, O.P. & Starrin, B. (2008) Deltakerbasert forskning – en forskningsstrategi for sosialarbeiderutdanningene. *Fontene Forskning* 1, 18-26.

Hummelvoll J.K. (2006). Handlingsorientert forskningssamarbeid - teoretisk begrunnelse og praktiske implikasjoner. *Norsk Tidsskrift for Sykepleieforskning*, 8(1), 17-30.

Lerdal, A. & Karlsson, B. (2008). Bruk av fokusgruppeintervju. *Forskning*. 3, 172-175.

Rose, D., Thornicroft, G. & Slade, M. (2006) Who decides what evidence is? Developing a multiple perspectives paradigm in mental health *Acta Psychiatrica Scandinavia*. 113 (429)109 – 114.

Triveldy, P. & Wykes, T. (2002).From passive subjects to equal partners: user involvement in research: review article. *The British Journal of Psychiatry* 181, 468-472.